

УДК 338.434 : 338.121 : 631.17
JEL Classification: Q14, O13

DOI: 10.37332/2309-1533.2019.5-6.28

Сас Л.С.,
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту,
Матковський П.Є.,
канд. екон. наук, доц. кафедри обліку і аудиту,
ДВНЗ “Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника”

БЮДЖЕТНА ПІДТРИМКА ТЕХНОЛОГІЧНОГО ОНОВЛЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ

Sas L.S.,
cand.sc.(econ.), associate professor at the
department of accounting and auditing,
Matkovskiy P.E.,
cand.sc.(econ.), associate professor at the
department of accounting and auditing,
Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

BUDGET SUPPORT FOR TECHNOLOGICAL UPDATING OF PRODUCTION AND MODERNIZATION OF ACTIVITY OF AGRICULTURAL ENTERPRISES

Постановка проблеми. Як відомо, здійснення технологічного оновлення виробництва та модернізація діяльності сільськогосподарських підприємств у цілому потребують вкладення значних фінансових ресурсів, зокрема на проведення власних наукових досліджень або придбання ліцензій на використання технологій, розроблених іншими підприємствами, установами, організаціями; матеріально-технічне забезпечення процесу виробництва; заробітну плату працівників, їхнє навчання, підвищення кваліфікації, підготовку й перепідготовку; оплату відряджень з метою обміну досвідом і співпраці із зарубіжними й вітчизняними колегами, партнерами; захист винаходу тощо.

Безперечно, державна фінансова підтримка має важливе значення для функціонування й розвитку сільськогосподарських підприємств. Як зазначають І. В. Калачова, О. В. Шубравська, К. О. Прокопенко [1, с. 14], у сільськогосподарських підприємствах, які займаються тваринництвом, у структурі фінансування інноваційної діяльності кошти державного бюджету складають 13%.

Фінансове забезпечення реалізації програм розвитку агропромислового комплексу щодо окремих аспектів технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах визначається Законом України «Про державний бюджет» на відповідний рік у вигляді фінансування конкретних бюджетних програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання державного регулювання розвитку аграрного виробництва, державної підтримки діяльності сільськогосподарських підприємств, зокрема бюджетної, були об'єктом розгляду таких вчених, як: О. В. Брошенко [2], М. М. Горячун [3, с. 240–250], І. В. Калачова [1, с. 10–16], М. В. Коваленко [3, с. 240–250], Ю. В. Мазур [4, с. 128–136], Д. А. Міщенко [5, с. 36–40], Г. Є. Павлова [6, с. 18–21], О. В. Панухник [7, с. 5–10], М. М. Поліщук [3, с. 240–250], К. О. Прокопенко [1, с. 10–16], О. В. Шанін [8, с. 117–123], О. В. Шубравська [1, с. 10–16] та ін. Однак, детальнішого висвітлення потребує визначення напрямів та аналіз бюджетної підтримки матеріально-технічного забезпечення заходів технологічного оновлення виробництва та модернізації діяльності сільськогосподарських підприємств в розрізі відповідних бюджетних програм.

Постановка завдання. Мета статті – дослідження напрямів бюджетної підтримки матеріально-технічного забезпечення технологічного оновлення виробництва та модернізації діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важлива роль у реалізації технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах належить забезпеченню матеріальними (насіння, добрива, засоби захисту рослин, корми, паливно-мастильні матеріали) й технічними засобами; наявності й стану виробничих приміщень і комплексів, закупівлі тварин для подальшого відтворення тощо.

Серед бюджетних програм, спрямованих на фінансування матеріально-технічного забезпечення технологічного оновлення виробництва у сільськогосподарських підприємствах, тобто тих, які прямо пов'язані зі здійсненням відповідних техніко-технологічних заходів впродовж 2010–2018 рр., виокремлено:

- часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва й реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств із виробництва комбікормів;
- бюджетну тваринницьку дотацію та державну підтримку виробництва продукції рослинництва;
- державну підтримку галузі тваринництва;
- здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів;
- фінансову підтримку заходів в агропромислового комплексу шляхом здешевлення кредитів;
- фінансову підтримку (розвитку) фермерських господарств;
- часткову компенсацію вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва;
- часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів;
- фінансову підтримку заходів в агропромислового комплексу [9–18].

Розглянемо детальніше кожен із них.

Бюджетна програма «*Часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств з виробництва комбікормів*» діяла тільки у 2011 р. Виділений обсяг фінансування становив 500000 млн грн або 4,8% до видатків на аграрний сектор у відповідному році.

Бюджетні кошти виділялися для відшкодування суб'єктам господарювання до 50% вартості завершених у 2009–2011 рр. етапів будівництва й реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, у яких, згідно з проектом, повинно утримуватися не менш як: 500 голів великої рогатої худоби або 1200 свиноматок, або 1 млн голів птиці. Крім цього, відшкодуванню підлягали до 30% вартості завершених у 2009–2011 рр. етапів будівництва й реконструкції підприємств з виробництва комбікормів. Бюджетні кошти виділялися на безповоротній основі за результатами конкурсу в розмірі до 50% фактично понесених витрат, але не більш як 30 тис. гривень у розрахунку на одну голову для великої рогатої худоби та 25 тис. гривень у розрахунку на одну свиноматку [19].

Кошти на реалізацію бюджетної програми «*Бюджетна тваринницька дотація та державна підтримка виробництва продукції рослинництва*» виділялись у державному бюджеті у 2009 р. у сумі 500000,0 млн грн (11,3%) і у 2011 р. – 100000,0 млн грн (1,0%).

Необхідними умовами для отримання такої дотації було: екологічно чисте молоко для виробництва продукції дитячого харчування; вовна; поголів'я корів молочного та м'ясного напрямів продуктивності; закупівля племінних корів і племінних нетелів молочного та м'ясного напрямів продуктивності; прирощення власного відтворення корів молочного та м'ясного напрямів продуктивності; поголів'я телиць, закуплених у населення; корів м'ясного напрямку продуктивності; наявне й прирощене поголів'я вівцематок і ярок, старших одного року; бджільництво (за наявності племінні 20 і більше бджолосімей); проведення ідентифікації та реєстрації поголів'я великої рогатої худоби. Програма передбачала також компенсацію вартості електроенергії і палива, використаних для поливу сільськогосподарських культур на зрошуваних землях, і доплату до закупівельних цін за реалізацію переробним підприємствам молодняку ВРХ, свиней кондиційних, птиці свійської м'ясних порід [20].

Вищеописана фінансова підтримка мотивує сільськогосподарські підприємства до запровадження новітніх технологій, розширення виробництва, досягнення високих показників продуктивності та виробництва екологічно чистої продукції.

Бюджетна програма «*Державна підтримка галузі тваринництва*» діяла у 2011–2018 рр., за винятком 2015 р. Кошти спрямовувалися суб'єктам господарювання – юридичним особам незалежно від організаційно-правової форми та форми власності з метою розвитку галузі тваринництва й підвищення її ефективності для виплати часткового відшкодування:

- вартості закуплених для подальшого відтворення тварин;
- відсоткової ставки за банківськими кредитами, залученими в національній валюті, для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею молодняку сільськогосподарських тварин, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів;
- вартості будівництва й реконструкції тваринницьких ферм і комплексів, доїльних залів та утворених на кооперативних засадах м'ясопереробних підприємств [21; 22].

Обсяг фінансування зазначеної програми значно відрізнявся впродовж 2011–2018 рр. і складав від 30000,0 до 3021000,0 млн грн (1,4–25% обсягу видатків на агропромисловий комплекс у відповідному році). Суттєве зростання обсягу видатків спостерігалось 2018 р. в порівнянні з 2017 р. – у 17,8 раза, що свідчить про врахування державою необхідності та важливості розвитку тваринницької галузі.

Бюджетна програма «*Здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових*

платежів» реалізовувалася 2009 р. і 2011 р. у розмірі 300000,0 млн грн (6,8%) і 531416,5 млн грн (5,1%) відповідно. Програма передбачала часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими суб'єктами господарювання агропромислового комплексу в банках. Зокрема сільськогосподарськими підприємствами для покриття виробничих витрат, пов'язаних із закупівлею пально-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив вітчизняного виробництва, засобів захисту рослин, кормів, сировини для виробництва комбікормів, ветеринарних препаратів, молодняку сільськогосподарських тварин і птиці, яєць для інкубації, обладнання, запасних частин для ремонту сільськогосподарської і зрошувальної техніки й обладнання, енергоносіїв; оплати послуг, пов'язаних з виконанням ремонтних робіт, робіт (послуг) з підготовки та обробітку ґрунту, захисту рослин від хвороб і шкідників, збирання врожаю; придбання племінної худоби та основних засобів сільськогосподарського призначення, обладнання для тваринницьких і птахівничих комплексів; покриття витрат, пов'язаних з будівництвом і реконструкцією таких комплексів, сховищ для зберігання овочів і картоплі, виробничих об'єктів сільськогосподарського призначення, упровадженням енергозберігаючих технологій, вирощуванням сільськогосподарської продукції рослинництва в закритому ґрунті, а також придбанням систем, матеріалів і обладнання для теплиць, послуг з їхнього будівництва, обладнання для сортування, пакування, палетизації та зберігання сільськогосподарської продукції власного виробництва; придбання, зокрема на умовах фінансового лізингу, основних засобів сільськогосподарського призначення вітчизняного й іноземного виробництва, аналоги яких не виробляються в Україні, зокрема сільськогосподарської й зрошувальної техніки, а також техніки й обладнання для механізації процесів у тваринництві та птахівництві, обладнання для перероблення сільськогосподарських відходів і сировини [23].

Бюджетна програма «Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів» почала діяти з 2016 р. і фактично є продовженням попередньої програми. Кошти спрямовувалися суб'єктам господарювання агропромислового комплексу на часткову компенсацію відсоткової ставки за залученими в національній валюті банківськими кредитами на конкурсній основі суб'єктам господарювання агропромислового комплексу за укладеними кредитними договорами за умови, що сума відсотків за користування кредитами та розмір плати за надання інших банківських послуг, пов'язаних із цим кредитом, не перевищує 30% річних.

Компенсації підлягали відсоткові ставки за кредитами, залученими для покриття витрат, пов'язаних із закупівлею пально-мастильних матеріалів, насіння, мінеральних добрив, засобів захисту рослин, кормів, сировини та інгредієнтів для виробництва комбікормів, ветеринарних препаратів, молодняку сільськогосподарських тварин і птиці, обладнання для тваринницьких ферм і комплексів, запасних частин для ремонту сільськогосподарської й зрошувальної техніки та обладнання, енергоносіїв і оплати послуг, пов'язаних із виконанням ремонтних робіт, робіт (послуг) з підготовки та обробки ґрунту, захисту рослин від хвороб і шкідників, збирання врожаю [24].

Розмір фінансування зазначеної програми у 2016 р. склав 285000,0 млн грн (13,5% видатків на агропромисловий комплекс), у наступному році – 300000,0 млн грн (3,2%), а у 2018 р. зменшився у 4,6 раза і становив лише 66000,0 млн грн (0,5%).

«Фінансова підтримка (розвитку) фермерських господарств» передбачена в державному бюджеті окремою програмою у 2009 р. – 20000,0 млн грн (0,5%) і у 2018 р. – 150000,0 млн грн (1,2%). Кошти виділялися новоствореним фермерським господарствам у період становлення (перші три роки після їх державної реєстрації, а в трудонедостатніх населених пунктах – п'ять років) і фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність і розташовані в гірських населених пунктах, на поліських територіях, на безповоротній основі за бюджетною програмою «Фінансова підтримка фермерських господарств», а також на поворотній основі за бюджетною програмою «Надання кредитів фермерським господарствам».

Фінансова підтримка на конкурсних засадах на безповоротній основі надавалася на:

- сплату відсотків за користування кредитами банків;
- придбання одиниці техніки вітчизняного або іноземного виробництва – у розмірі 30%, але не більш як 200 тис. грн за одиницю техніки;
- будівництво й реконструкцію тваринницьких об'єктів у розмірі 30%, однак не більш як 200 тис. грн за один збудований або реконструйований об'єкт;
- підготовку, перепідготовку й підвищенням кваліфікації кадрів фермерських господарств у сільськогосподарських навчальних закладах;
- розширення наукових досліджень із проблем організації виробництва сільськогосподарської продукції і видання рекомендацій з питань використання в їхній діяльності досягнень науково-технічного прогресу.

Фінансова підтримка на конкурсних засадах на поворотній основі надавалася в розмірі, що не перевищував 500 тис. грн, із забезпеченням виконання зобов'язання щодо повернення бюджетних коштів:

– новоствореним фермерським господарствам і фермерським господарствам з відокремленими фермерськими садибами, фермерським господарствам, які провадять господарську діяльність і розташовані в гірських населених пунктах, на поліських територіях, строком від трьох до п'яти років для виробництва, переробки й збуту виробленої продукції, провадження виробничої діяльності;

– іншим фермерським господарствам – строком до п'яти років для придбання техніки, обладнання, поновлення обігових коштів, зокрема для придбання маточного поголів'я сільськогосподарських тварин і проведення оцінки відповідності виробництва органічної продукції (сировини), виробництва й переробки сільськогосподарської продукції, будівництва й реконструкції виробничих і невиробничих приміщень, для закладення багаторічних насаджень, розвитку кредитної та обслуговуючої кооперації, у тому числі для сплати пайових внесків до пайових фондів сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів, утворених фермерськими господарствами самостійно або разом із членами особистих селянських господарств, зрошення й меліорації земель [25]. Таким чином, програма забезпечувала можливість започаткування фермерської діяльності та її належного техніко-технологічного оснащення.

За бюджетною програмою «*Часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва*» компенсація надавалася на безповоротній основі і встановлювалася в розмірі 30% вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва згідно з переліком, затвердженим Мінагрополітики [26; 27].

Як окрема позиція в державному бюджеті, зазначена програма фінансувалася тільки у 2011 р. Обсяг фінансування складав 10000,0 млн грн (0,1% обсягу видатків на агропромисловий комплекс). Надалі фінансування зазначених заходів здійснювалося в межах програм «Фінансова підтримка сільгосптоваровиробників» і «Фінансова підтримка розвитку фермерських господарств» за напрямом «Часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва».

Відповідно до бюджетної програми «*Часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів*», бюджетні кошти виділялися на конкурсній основі для часткового відшкодування до 50% вартості будівництва нових тепличних комплексів із впровадженням сучасних енергозберігаючих технологій суб'єктам господарювання, які в поточному році завершили будівництво та ввели в експлуатацію нові тепличні комплекси для овочів, що вирощуються в закритому ґрунті, і розсади овочевих культур та грибів [28]. Фінансування програми здійснювалося у 2011 р. і склало 50000,0 млн грн (0,5%).

У 2012–2014 рр. та 2016–2018 рр. через оптимізацію кількості бюджетних програм було об'єднано низку бюджетних програм в одну – «*Фінансова підтримка заходів в агропромисловому комплексі*», фінансування якої передбачало такі напрями:

- створення й забезпечення резервного запасу сортового та гібридного насіння;
- державна підтримка сільськогосподарської дорадчої служби;
- селекція в рослинництві;
- розвиток тваринництва;
- часткова компенсація вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва;
- здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів і компенсацію лізингових платежів;
- часткове відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва й реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств з виробництва комбикормів;
- фінансування заходів із захисту, відтворення й підвищення родючості ґрунтів;
- підтримка сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;
- часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів;
- виконання програми селекції у тваринництві й птахівництві на підприємствах агропромислового комплексу [29].

Як зазначено в Пояснювальній записці до проекту Закону України «Про Державний бюджет України на 2012 рік» [30], уніфікована назва бюджетної програми дозволить спростити процедуру оперативного реагування Урядом на вимогу сучасності щодо напрямів спрямування бюджетних коштів.

Сума коштів, виділена на реалізацію зазначеної програми, протягом аналізованих років різнилась, не мала чіткої тенденції: найбільший розмір видатків передбачено у 2012 р. – 827376,3 млн грн (9,8%), у 2013 р. сума скоротилася у 8,6 рази і склала 96777,9 млн грн (1,1%). У 2014 р. у порівнянні з попереднім роком видатки зменшилися ще у 19,4 рази і становили 5000,0 млн грн (0,08%). У 2015 р. фінансування вищезазначеної програми відсутнє. У 2016 р. фінансування досягло рівня 2014 р. – 5000,0 млн грн (0,2%). А 2017 р. видатки зросли у 12 разів і склали 60000,0 млн грн (0,6%), тоді як у 2018 р. скоротились у 12 разів і склали 5000,0 млн грн (0,04%). Отже, якщо врахувати масштабність заходів фінансування, на які спрямована програма, можна констатувати низький рівень її фінансування.

Висновки з проведеного дослідження. Таким чином, протягом 2009–2018 рр. діяли дев'ять бюджетних програм, спрямованих на матеріально-технічне забезпечення технологічного оновлення виробництва та модернізацію діяльності сільськогосподарських підприємств. Окремі із них фінансувалися впродовж усього аналізованого періоду, а деякі – один чи кілька років. Спостерігається також укрупнення (об'єднання) програм: програми, які у попередніх роках діяли окремо, у наступні роки були об'єднані у одну, багатофункціональну. Крім цього, з 2012 р. значно скоротилася кількість бюджетних програм в агропромисловому комплексі, які фінансувалися з бюджету. Деякі із цих програм частково включені в інші бюджетні програми розвитку агропромислового комплексу, а за деякими фінансування припинено. Тобто, спостерігаємо нестабільний рівень фінансування бюджетних програм, спрямованих на технологічне оновлення виробництва, простежується тенденція до скорочення їх кількості та розміру виділених коштів впродовж аналізованого періоду, що має негативний вплив на розвиток сільськогосподарських підприємств та модернізацію їхньої діяльності.

Література

1. Калачова І. В., Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Інноваційна діяльність сільськогосподарських підприємств: перешкоди та напрями розвитку. *Статистика України*. 2013. № 1(60). С. 10-16.
2. Брошенко О. В. Бюджетна підтримка в системі державного регулювання розвитку аграрного виробництва. *Облік і фінанси АПК: бухгалтерський портал*. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/byudzhetna-pidtrimka-v-sistemi-derzhavnogo-regulyuvannya-rozvitku-agrarnogo-virobnictva.html> (дата звернення: 05.07.2019).
3. Коваленко М. В., Поліщук М. М., Горячун О. В. Сучасні джерела фінансування сільськогосподарських підприємств. *Вісник Мукачівського державного університету*. 2018. № 17. С. 240-250.
4. Мазур Ю. В. Державна підтримка АПК України: суть, значення та сучасний стан. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2017. № 7. С. 128-136.
5. Міщенко Д. А. Удосконалення системи державної фінансової підтримки сільського господарства України. *Агросвіт*. 2015. № 18. С. 36-40.
6. Павлова Г. Є. Державна підтримка як складова системи державного регулювання аграрного сектора економіки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 11. С. 18-21.
7. Панухник О. В. Напрями та шляхи трансформації державної підтримки суб'єктів аграрної сфери України. *Актуальні проблеми інноваційної економіки*. 2017. № 1. С. 5-10.
8. Шанін О. В. Рівень державної підтримки сільськогосподарських підприємств в Україні. *Сталий розвиток економіки*. 2015. № 2[27]. С. 117-123.
9. Про Державний бюджет України на 2009 рік : Закон України від 26.12.2008 № 835-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-17> (дата звернення: 10.07.2019).
10. Про Державний бюджет України на 2010 рік : Закон України від 27.04.2010 № 2154-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2154-17> (дата звернення: 10.07.2019).
11. Про Державний бюджет України на 2011 рік : Закон України від 23.12.2010 № 2857-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2857-17> (дата звернення: 10.07.2019).
12. Про Державний бюджет України на 2012 рік : Закон України від 22.12.2011 № 4282-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4282-17> (дата звернення: 10.07.2019).
13. Про Державний бюджет України на 2013 рік : Закон України від 06.12.2012 № 5515-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (дата звернення: 10.07.2019).
14. Про Державний бюджет України на 2014 рік : Закон України від 16.01.2014 № 719-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (дата звернення: 10.07.2019).
15. Про Державний бюджет України на 2015 рік : Закон України від 28.12.2014 № 80-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80-19> (дата звернення: 10.07.2019).
16. Про Державний бюджет України на 2016 рік : Закон України: від 25.12.2015 № 928-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (дата звернення: 10.07.2019).
17. Про Державний бюджет України на 2017 рік : Закон України від 21.12.2016 № 1801-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (дата звернення: 10.07.2019).
18. Про Державний бюджет України на 2018 рік : Закон України від 07.12.2017 № 2246-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2246-19> (дата звернення: 10.07.2019).
19. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткового відшкодування суб'єктам господарювання вартості будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів та підприємств з виробництва комбікормів : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 жовтня 2010 р. № 900. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-2010-%D0%BF> (дата звернення: 10.07.2019).
20. Про внесення змін до Розподілу видатків, передбачених Законом України “Про Державний бюджет України на 2009 рік” за КПКВК 2801210 “Бюджетна тваринницька дотація та державна

підтримка виробництва продукції рослинництва” : наказ Міністерства аграрної політики України від 02.04.2009 р. № 234. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0234555-09> (дата звернення: 12.07.2019).

21. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки галузі тваринництва, та визнання такими, що втратили чинність, деяких постанов Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 884. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2015-%D0%BF> (дата звернення: 12.07.2019).

22. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для підтримки тваринництва, зберігання та переробки сільськогосподарської продукції, аквакультури (рибництва) : Постанова Кабінету Міністрів України від 7 лютого 2018 р. № 107. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#n143> (дата звернення: 12.07.2019).

23. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення фінансової підтримки суб'єктів господарювання агропромислового комплексу через механізм здешевлення кредитів та компенсації лізингових платежів : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 серпня 2010 р. № 794. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-2010-%D0%BF> (дата звернення: 14.07.2019).

24. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі шляхом здешевлення кредитів : Постанова Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. № 300. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/248166183> (дата звернення: 18.07.2019).

25. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки фермерським господарствам : Постанова Кабінету Міністрів України від 25 серпня 2004 р. № 1102. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF> (дата звернення: 18.07.2019).

26. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості складної сільськогосподарської техніки вітчизняного виробництва : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 липня 2010 р. № 647. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/130-2017-%D0%BF> (дата звернення: 18.07.2019).

27. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання, спеціальних вагонів для перевезення зерна, обладнання для виробництва біоетанолу та електроенергії з біомаси, що закуплені у вітчизняних виробників : Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2017 р. № 130. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF> (дата звернення: 18.07.2019).

28. Про затвердження Порядку використання коштів, що спрямовуються на часткове відшкодування вартості будівництва нових тепличних комплексів : Постанова Кабінету Міністрів України від 2 березня 2011 р. № 305. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2011-%D0%BF> (дата звернення: 14.07.2019).

29. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для фінансової підтримки заходів в агропромисловому комплексі : Постанова КМУ від 13 лютого 2012 р. № 104 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/104-2012-%D0%BF> (дата звернення: 14.07.2019).

30. Пояснювальна записка до проекту Закону України “Про Державний бюджет України на 2012 рік”. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GF6Y000A.html (дата звернення: 18.07.2019).

References

1. Kalachova, I.V., Shubravska, O.V. and Prokopenko, K.O. (2013), “Innovative activities of agricultural enterprises: obstacles and directions of development”, *Statystyka Ukrainy*, no. 1(60), pp. 10-16.
2. Broshenko, O.V. “Budget support in the system of state regulation of the development of agricultural production”, *Oblik i finansy APK: bukhhalterskyi portal*, available at: <http://magazine.faaf.org.ua/byudzhetna-pidtrimka-v-sistemi-derzhavnogo-regulyuvannya-rozvitku-agrarnogo-virobnictva.html> (access date July 05, 2019).
3. Kovalenko, M.V., Polishchuk, M.M. and Horiachun, O.V. (2018), “Modern sources of financing agricultural enterprises”, *Visnyk Mukachivskoho derzhavnoho universytetu*, no. 17, pp. 240-250.
4. Mazur, Yu.V. (2017), “Government support of agro-industrial complex of Ukraine: essence, significance and current status”, *Ekonomika. Finansy. Menedzhment: aktualni pytannia nauky i praktyky*, no. 7, pp. 128-136.
5. Mishchenko, D.A. (2015), “Improving the state financial support for agriculture Ukraine”, *Ahrosvit*, no. 18, pp. 36-40.
6. Pavlova, H.Ye. (2013), “State support as a component of state regulation of agricultural sector”, *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 11, pp. 18-21.
7. Panukhnyk, O.V. (2017), “System of state support agrarian sector of Ukraine transformation directions and ways”, *Aktualni problemy innovatsiinoi ekonomiky*, no. 1, pp. 5-10.
8. Shanin, O.V. (2015), “Level of state support of agricultural enterprises in Ukraine”, *Stalyi rozvytok*

ekonomiky, no. 2[27], pp. 117-123.

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (2008), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2009" of December 26, 2008 no. 835-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/835-17> (access date July 10, 2019).

10. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2010" of April 27, 2010 no. 2154-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2154-17> (access date July 10, 2019).

11. The Verkhovna Rada of Ukraine (2010), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2011" of December 23, 2010 no. 2857-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2857-17> (access date July 10, 2019).

12. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2012" of December 22, 2011 no. 4282-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4282-17> (access date July 10, 2019).

13. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2013" of December 06, 2012 no. 5515-VI, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5515-17> (access date July 10, 2019).

14. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2014" of January 16, 2014 no. 719-VII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/719-18> (access date July 10, 2019).

15. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2015" of December 28, 2014 no. 80-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/80-19> (access date July 10, 2019).

16. The Verkhovna Rada of Ukraine (2015), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2016" of December 25, 2015 no. 928-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928-19> (access date July 10, 2019).

17. The Verkhovna Rada of Ukraine (2016), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2017" of December 21, 2016 no. 1801-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1801-19> (access date July 10, 2019).

18. The Verkhovna Rada of Ukraine (2017), The Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2018" of December 07, 2017 no. 2246-VIII, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/2246-19> (access date July 10, 2019).

19. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approving the Procedure of using the funds provided in the state budget for partial reimbursement to economic entities of the cost of construction and reconstruction of livestock farms and complexes and enterprises for the production of compound feed" of 4 October 2010 no. 900, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/900-2010-%D0%BF> (access date July 10, 2019).

20. The Ministry of Agrarian Policy of Ukraine (2009), Order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine "On Amendments to the Distribution of Expenditures Provided by the Law of Ukraine "On the State Budget of Ukraine for 2009" under the CPCE 2801210 "Budget livestock subsidy and state support for production of crop production" dated April 23, 2009 no. 234, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0234555-09> (access date July 12, 2019).

21. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Procedure for using the funds provided in the state budget to support the livestock industry, and the recognition of certain decisions of the Cabinet of Ministers of Ukraine as invalid" of October 28, 2015 no. 884, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/884-2015-%D0%BF> (access date July 12, 2019).

22. Cabinet of Ministers of Ukraine (2018), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approving the Procedure of Using the Funds Provided in the State Budget to Support Livestock, Storage and Processing of Agricultural Products, Aquaculture (Fisheries)" of February 7, 2018 no. 107, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/107-2018-%D0%BF#n143> (access date July 12, 2019).

23. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On Approving the Procedure of Using the Funds Provided in the State Budget for the Financial Support of the Entities of the Agro-industrial Complex Economic Entities through the Mechanism of Reducing Loans and Compensation for Leasing Payments" of August 11, 2010 no. 794, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-2010-%D0%BF> (access date July 14, 2019).

24. Cabinet of Ministers of Ukraine (2015), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approving the Procedure of using the funds provided in the state budget for financial support of measures in the agro-industrial complex by way of cheaper loans" of April 29, 2015 no. 300, available at: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/248166183> (access date July 18, 2019).

25. Cabinet of Ministers of Ukraine (2004), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine "On approval of the Procedure for using the funds provided for in the state budget to provide support to farms" of August 25, 2004 no. 1102, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-2004-%D0%BF> (access date July 18, 2019).

26. Cabinet of Ministers of Ukraine (2010), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Procedure for using the funds provided in the state budget for partial compensation of the cost of complex agricultural machinery of domestic production” of July 28, 2010 no. 647, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/main/130-2017-%D0%BF> (access date July 18, 2019).

27. Cabinet of Ministers of Ukraine (2017), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Procedure for using the funds provided in the state budget for partial compensation of the cost of agricultural machinery and equipment, special cars for the transportation of grain, equipment for the production of bioethanol and electricity from biomass purchased from domestic producers” of March 01, 2017 no. 130, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF> (access date July 18, 2019).

28. Cabinet of Ministers of Ukraine (2011), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Procedure for using funds allocated for partial reimbursement of the cost of construction of new greenhouse complexes” of March 02, 2011 no. 305, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2011-%D0%BF> (access date July 14, 2019).

29. Cabinet of Ministers of Ukraine (2012), Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine “On approval of the Procedure for using the funds provided for in the state budget for financial support of measures in the agro-industrial complex” of February 13, 2012 no. 104, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/104-2012-%D0%BF> (access date July 14, 2019).

30. LIGA ZAKON (2011), The explanatory note to the draft Law of Ukraine “On the State Budget of Ukraine for 2012”, available at: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/GF6Y000A.html (access date July 18, 2019).

Стаття надійшла до редакції 23.08.2019 р.